

الگوهای نوین یادگیری در آموزش

زهرا اسدی

کارشناس ارشد مدیریت آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرمسار، گرمسار، ایران

Email: Edu.Zahraasadi@gmail.com

چکیده:

مطالعات علوم تربیتی بر اثر پژوهشهای مداوم همواره در حال تغییر و تحول است و هر ساله یافته های تازه ای کشف می گردد که در شکل دادن و پیشرفت آموزشی نقش بسزایی دارند. لذا باید در آموزش پرستاری سعی شود از تازه ترین دستاوردهای علوم تربیتی جدید بهره جوییم و به طرح نو و سخن نو پردازیم. یکی از این الگوها، یادگیری قابل انعطاف است هدف این الگو قبول تغییر برای دسترسی به یادگیری و آموختن با تحریک انگیزه در فراگیران است در واقع یادگیری قابل انعطاف موقعیتی است که فراگیران می توانند بیان نمایند که چه چیز را کجا، چرا، چگونه یاد گرفته اند. از آنجایی که استفاده از روشهای مختلف در یادگیری دانشجویان تاثیر متفاوتی دارد هدف این پژوهش معرفی الگوهای نوین یادگیری در آموزش می باشد با توجه به این موضوع به مقایسه روش سخنرانی در تدریس با سایر روشهای نوین پرداخته شد. استفاده از روش سخنرانی به عنوان یک روش کلاسیک و سنتی تنها زمانی موثر واقع می شود که با یکی از روشهای نوین ادغام شود و این موضوع افزایش یادگیری توسط فراگیران را به همراه دارد

کلیدواژه: الگوهای نوین، تدریس، یادگیری، آموزش

مقدمه

در عصر حاضر تعلیم و تربیت نقش مهمی را ایفا میکند امروزه کشورهای توسعه یافته رشد خود را در پیشرفت نظام آموزشی می دانند با توجه به این موضوع با توسل به روشهای سنی گذشته نمی توان پیشرفت و تحول را کسب کرد در نتیجه رسالت مراکز آموزشی دوجندان می شود. در این میان وظیفه مدرس درانتقال مفاهیم و دانش علوم به فراگیران پررنگ تر خواهد شد. برخی از معلمان و اعضای هیئت علمی دانشگاه ها به شیوه های آموزشی اصولی شناخت کمتری دارند در نتیجه از روشهای قدیمی یا به عبارتی از روشهای استاد ان خود پیروی کرده و تدریس برای آنان همانند عادت تلقی می شود. با توجه به این موضوع عدم علاقه و دلزدگی نسبت به روش سنتی تدریس در یادگیری دروس که آفت تحصیل را به دنبال دارد برآنیم تا باتوجه به شیوه های نوین تدریس برای رسیدن به اهداف آموزشی استفاده کنیم.

انواع روشهای تدریس

۱- سخنرانی

علی رغم منسوخ شدن روش مدرس محور در آموزش ، همچنان در مدارس یا دانشگاه ها از این روش استفاده میشود. دبیران مدارس یا استادان مراکز آموزش عالی کمتر از گستره وسیعی از الگوهای نوین تدریس در فرایند یادگیری بهره نمی گیرند و تنها به انتقال دانش از طریق روشهای سنتی همچون سخنرانی می پردازند.

صفری و همکاران (۱۳۸۳) در پژوهش خود با عنوان ((مقایسه تاثیر تدریس به روش سخنرانی و مباحثه بر میزان یادگیری و رضایت دانشجویان)) به این نتیجه دست یافتند که میزان یادگیری دانشجویان در روش مباحثه افزایش داشت [1]. پژوهشگران بر این باورند که تدریس به روش سخنرانی بازده خوبی در یادگیری دروس ندارد.

معایب و مزایا

این روش نیاز به زمان ، امکانات و هزینه کمتری نسبت به روشهای نوین دارد. از معایب این روش می توان به ایجاد کسالت و خستگی ، غیر فعال بودن دانشجویان، معلم محور بودن ، فراموشی سریع مطالب ، عدم فرصت کافی برای پرسش و پاسخ را نام برد.

۲- روش بحث گروهی

این روش از مفیدترین و معتبرترین روشهای آموزشی دانشجو محور است. در این روش استاد سوالاتی را مطرح می کند و افراد هر گوه طی جلساتی به منظور دستیابی به پاسخ ان سوال ، بایکدیگر همکاری کرده و به اظهار نظر و ارائه پاسخ می پردازند. در این روش دانشجویان ضمن مشارکت فعالانه در فعالیت های آموزشی ، مسئولیت یادگیری را نیز به عهده دارند. همچنین به آنها فرصت اظهار نظر و اشتراک تجربه بادیگران داده می شود. در روش بحث در گروه های کوچک ، افراد روابط رو در رو و صمیمی دارند و توانایی برقراری ارتباط با یکدیگر ، چگونگی اولویت بندی وظایف و مدیریت زمان را می آموزند [2]. مهوش جعفری (۹۰-۸۹) در پژوهش خود با عنوان ((مقایسه روشهای آموزشی سخنرانی و تلفیقی (سخنرانی و بحث گروهی) بر میزان یادگیری و رضایت دانشجویان پزشکی در درس بیوشیمی)) به این نتیجه دست یافت که روش آموزش تلفیقی با تقویت انگیزه درونی و افزایش یادگیری و رضایت دانشجویان می تواند در تدریس بیوشیمی به دانشجویان پزشکی استفاده شود [2].

باغچی نیره و همکاران (۱۳۸۷) طی پژوهش خود با عنوان ((مقایسه تاثیر تدریس به روش سخنرانی و بحث گروهی بر مهارتهای ارتباطی با بیمار در دانشجویان پرستاری)) به این نتیجه رسیدند که به کارگیری روش بحث گروهی در تدریس کمک میکند تا مهارتهای ارتباطی دانشجویان پرستاری حیطه های مهارت های تعاملی و پیگیری در مورد مشکل در محیط بالین پیشرفت کند [3].

مزایا و معایب

تقسیمات موجود ، روش آموزش تلفیقی (سخنرانی و بحث گروهی) را بهترین و کامل ترین روش آموزش یادگیری معرفی نموده است و آن را روشی جامعه نگر و پایه ای برای آموزش مستمر و خود جوش قلمداد میکند که بر علاقه و مشخصات فردی فراگیران تکیه دارد [2].

تقسیمات موجود، روش آموزش تلفیقی (بحث گروهی و سخنرانی) را بهترین و کامل ترین روش آموزش یادگیری معرفی نموده است و آنرا روشی جامعه نگر و پایه ای برای آموزش مستمر و خود جوش قلمداد می کند که بر علاقه و مشخصات فردی فراگیران تکیه دارد [۲] .

علاوه بر این طی یافته های پژوهشگران این روش تدریس باعث تقویت مهارت ارتباطی ، سعه صدر و نقد پذیری ، دانشجویان و همچنین باعث کاهش خجالت دانشجویان جدید الورود می شود.

۳- یادگیری مشارکتی

یادگیری مشارکتی و جمعی سابقه زیادی در آموزش آمریکا دارد. در ابتدای دهه ۱۹۰۰ جان دیوئی از کاربرد رقابت در آموزش انتقاد کرد و مربیان را تشویق نمود تا کارکرد ساختار مدارس را به اجتماعات یادگیری دموکراتیک تبدیل کند. تفکری در ابتدای دهه ۱۹۰۰ مورد پذیرش واقع شد با این وجود در دهه ۱۹۵۰ و ۱۹۴۰ یادگیری مشارکتی از رونق افتاد در حالی که تمایل به رقابتی بودن افزایش یافت، در دهه ۱۹۶۰ چرخشی دیگر اتفاق افتاد . برگشت به ساختار یادگیری انتقادی و مشارکتی برانگیخته شد [4].

طی مطالعاتی که در زمینه رضایتمندی دانشجویان رشته ی دندان پزشکی در شیراز در روش سخنرانی و مشارکتی انجام شد با توجه به این که باکتری شناسی درس بسیار مشکل و حفظی میباشد و دانشجویان حداقل نمره را تنها برای قبول شدن می گرفتند به این نتیجه رسیدند که دانشجویان از روش مشارکتی رضایت بیشتری داشته و باعث افزایش دانش آنها شده است تا حدی که میزان غایبین در هنگام حضور و غیاب در هر جلسه به حداقل رسید این امر باعث حضور فعال دانشجویان در کلاس و ایجاد انگیزه بیشتر آنان و افزایش اعتماد به نفسشان گردید [۵].

مزایای روش یادگیری مشارکتی

از مزایای این روش آموزشی میتوان به کاهش خستگی دانشجویان ، افزایش مشارکت آنها در یادگیری و ایجاد یادگیری عمیق تر و ماندگارتر اشاره کرد [۶]. همچنین این روش باعث ایجاد تعامل با دیگر دانش آموزان و کارکردن با یکدیگر موثر میباشد.

۴- روش پازل (معما)

روش پازل از جمله شیوه های یادگیری فعال است در این روش با استفاده از استراتژی یادگیری در گروه های کوچک، فراگیران برای دستیابی به هدف مشترک ، به منظور بهبود توانایی یادگیری خود و سایر اعضا هم گروه تلاش می کنند. روش پازل که زیر بنای آن ، یادگیری مشارکتی است به روش موزاییک یا جیکسو (قطعه قطعه) نیز معروف است . شیوه اجرای آن به شکلی است که ابتدا محتوای نوشته شده درس توسط مدرس به چند قسمت تقسیم می شود همچنین مدرس دانشجویان را به گروه های کوچکی تقسیم می کند. یک قسمت از محتوا در اختیار هر یک از اعضای گروه ها قرار می گیرد. افراد در هر گروه موظف هستند قسمتی از درس را که در اختیار دارند به هم گروهی های خود یاد دهند [۶].

¹ Jiksaw

مزایا و معایب

از جمله محدودیت ها و معایب گروه های کوچک دشواری روش اجرا و نیاز به مهارت خاص را میتوان نام برد و در صورت عدم سازماندهی و ابقای نقش مناسب در گروه کوچک، این روش نتیجه مفیدی نخواهد داشت. از مزایای این روش میتوان به کاهش خستگی و افزایش یادگیری درک و فهم بهتر مطالب رضایت مندی دانشجویان اشاره کرد. باتوجه به این که شیوه پازل کمتر مورد توجه و مطالعه قرار گرفته است عدم تسلط کافی معلمان یا هیئت علمی های دانشگاه در اجرای روش پازل سبب به کارگیری نامناسب این روش تدریس می شود در نتیجه در برخی موارد افزایش یادگیری را به دنبال نداشته است.

صادق نژاد و همکاران (۱۳۹۱) در پژوهش خود با عنوان ((مقایسه روش سخنرانی و پازل در تدریس درس فوریت های پزشکی میزان یادگیری دانشجویان هوشبری و دیدگاه آنها نسبت به این دوروش)) به این نتیجه دست یافتند که روش تدریس پازل می تواند در آموزش درس فوریت های پزشکی به عنوان یک روش تدریس مناسب به کار برده شود و دانشجویان نیز رضایت بیشتری نسبت به این دو روش ابراز نمایند [6].

۵- الگو محوری و روایت گویی

استفاده از نقش استاد به عنوان الگوی آموزشی یکی از راه های مهم آموزش اخلاقیات می باشد. روایت گویی^۱ و الگو محوری^۲ از تکنیک های آموزشی می باشد صاحب نظران آموزش پزشکی معتقدند که برنامه درسی پنهان ، قدرتمندترین راه انتقال ارزش های حرفه ای گری به فراگیران است که در طول دوره تحصیل به مرور کسب می شوند از طریق الگو بودن اساتید یا همان الگو محوری و گاهی به طور رسمی نیز آموزش داده میشوند [7]. احمدی طهران و همکاران (۱۳۹۱) در پژوهش خود با عنوان ((تاثیر تلفیق در شیوه تدریس الگو محوری و روایت گویی بر عملکرد اخلاقی حرفه ای دانشجویان مامایی)) به این نتیجه رسیدند که هرچند دوشیوه در ارتقاء میزان رعایت اخلاقی حرفه ای موثر بودند اما آموزش تلفیقی (روایت گویی به همراه الگو محوری) نسبت به شیوه الگو محوری در ارتقا میزان رعایت مضامین اخلاقی حرفه ای دانشجویان مامایی در بالین اثر بخش تر بود [7].

مزایا و معایب

قصه گویی یا روایت گویی روش مفید در انتقال مفاهیم پیچیده علمی بوده است و نسبت به روش سخنرانی سطوح یادگیری دانشجویان را افزایش می دهد. روایت گویی یا قصه گویی یکی از ساده ترین و ارزان ترین شیوه های آموزشی می باشد و امکان آن برای هر فردی وجود دارد. هنوز الگو محوری به عنوان راهکار آموزشی عملی ، به خوبی شناخته نشده و تدریس به شیوه الگو محور ، چالش کنونی برنامه درسی این رشته هاست [7].

۶- ترسیم نقشه مفهومی

نقشه مفهومی بر پایه یادگیری معناداری می باشد که توسط آزوبل شرح داده شده است

¹ narration

² Modeling role

از دیدگاه وی یادگیری معنادار به مفهوم اطلاعات یادگیری شده ای اشاره دارد که فرد آن را فهمیده و می داند که چگونه بین حقایق قبلی که در مغز ذخیره شده و حقایق مورد نظر ارتباط برقرار کند. در این روش دانشجویان برای ساختن نقشه فکر می کنند اطلاعات مهم و کلیدی را انتخاب می نمایند و سپس آنها را آنالیز و اولویت بندی می نمایند و سپس شروع به چینش آن می نمایند.

معصومی معصومه و همکاران (۱۳۸۸-۱۳۸۹) طی پژوهشی با عنوان ((مقایسه تاثیر آموزش به روش نقشه مفهومی و روش سخنرانی بر میزان یادگیری و یاد داری دانشجویان پرستاری)) به این نتیجه دست یافتند که روش نقشه مفهومی مانند روش سخنرانی باعث ارتقا یادگیری و یاد داری دانشجویان پرستاری شده ، ولی تاثیر روش نقشه مفهومی در ارتقاء یادگیری و یاد داری ، بیشتر از روش سخنرانی بود [8].

احمری طهران هدی و همکاران (۱۳۸۹) طی پژوهشی با عنوان ((مقایسه دو روش آموزش سخنرانی و ترسیم نقشه مفهومی بر میزان یادگیری و رضایت دانشجویان)) به این نتیجه دست یافتند که تدریس با کمک نقشه مفهومی ، موجب افزایش میزان یادگیری سطوح بالای دانشجویان شده است [9].

مزایای این روش

این روش آموزش سبب یادگیری معنادار و بادوام دانشجویان می گردد و باعث می شود موضوعات درس را بهتر فرا گیرند در نتیجه افزایش تقویت درک مطلب توسط دانشجویان را به همراه دارد.

آموزش مبتنی بر وب

با گسترش فناوری اطلاعات و ارتباطات ، فضای دومی به موازات جهان واقعی ایجاد شده و روش جدیدی در آموزش به نام آموزش از راه دور پا به عرصه ظهور گذاشته است . با استفاده از یادگیری مبتنی بر وب روش های مختلف آموزش مورد استفاده قرار می گیرد یادگیری از راه دور ممکن می شود در وقت و هزینه صرفه جویی شده و همچنین امکان به اشتراک گذاری اطلاعات برای دانشجویان فراهم می شود (۱۰).

بقایی و همکاران (۱۳۸۹) طی پژوهشی با عنوان ((تاثیر آموزش مبتنی بر وب در یادگیری دیس ریتمی های قلبی در دانشجویان پرستاری دانشگاه علوم پزشکی ارومیه)) به این نتیجه دست یافتند که استفاده از روش مبتنی بر وب نیز به عنوان یک روش آموزشی باعث ارتقا سطح یادگیری شناختی دانشجویان شده است و زمینه را برای استفاده از این روش آموزشی به عنوان یک روش آموزشی همراه با آموزش های کلاسیک در کوریکولوم درس مراقبت های ویژه قلبی فراهم ساخته است [10].

مزایا و معایب

پژوهشگران بر این باورند طراحی واحد های آموزش الکترونیکی در دانشگاه ها جهت ارائه مطالب درس و تمرین باعث افزایش انگیزه دانشجویان شده است و همچنین این روش به دانشجویان اجازه میدهد مهارت های حرفه ای و دانش خود را با کمک این محیط پویا گسترش دهند. نبود شبکه پیوسته اینترنتی قابل دسترسی و عدم آشنایی کاربران در حد تسلط به منابع الکترونیکی از مشکلات این روش می باشد.

۸- یادگیری کاوشی و مبتنی بر حل مسئله

در این روش استاد مساله ای را برای دانشجویان مطرح میکند و دانشجویان باید بر اساس مهارت و دانش خود به تحقیق و بررسی پرداخته و به حل مساله مورد نظر پردازند.

در سال ۱۹۲۰ میلادی برای اولین بار یک روش حل مساله^۱ توسط یک معلم ابتدایی به نام کلتینفرینت^۲ ابداع شد و سپس در سال ۱۹۶۰ میلادی به عنوان روش آموزشی برای دانشجویان پزشکی دانشگاه mcmaster کانادا به کار رفت [11]. عطایی و همکاران (۱۳۹۰) در پژوهش خود با عنوان ((مقایسه روش آموزشی مساله محور با روش استاد محور در تدریس بیوشیمی متابولیسم)) به این نتیجه دست یافتند که ۸۳/۷ درصد دانشجویان اهمیت و بنیادی بودن این درس را تایید کرده اند بنابراین یادگیری ماندگار و تفهیمی و ایجاد انگیزه برای فراگیران آن در دانشجویان وابسته ضروری خواهد بود. ۸۸/۴ درصد دانشجویان با این نظریه که روش های متنوع تدریس، یک ضرورت است موافق بوده اند. نتایج حاکی از آن است که استفاده از روش مبتنی بر حل مساله در ایجاد و افزایش انگیزه و علاقه دانشجویان به درس بیوشیمی و یادگیری عمیق تر آن موثر است [11].

6

نم نباتی و همکاران طی پژوهش خود با عنوان ((سخنرانی یا آموزش مبتنی بر حل مساله : مقایسه دو روش آموزشی بر پیشرفت و یادگیری دانشجویان پرستاری در درس کودکان)) به این نتیجه دست یافتند که سخنرانی جایگاه خود را به عنوان یک شیوه آموزشی معتبر و رایج در آموزش عالی حفظ نموده است و یادگیری مبتنی بر حل مساله می تواند همراه با آن در پیشرفت تحصیلی و یادداری دانشجویان موثر واقع شود. علاوه بر این شیوه یادگیری مبتنی بر حل مساله در درس کودکان دانشجویان پرستاری قابلیت اجرایی دارد و اهداف آموزشی را تحقق می بخشد [12].

فشارکی محمد و همکاران (۱۳۸۹) طی پژوهشی خود با عنوان ((تاثیر تدریس به روش سخنرانی و سخنرانی همراه با یادگیری مبتنی بر مساله بر وجود کارآمدی دانشجویان پرستاری دانشگاه آزاد (نجف آباد) به این نتیجه دست یافتند که آموزش های موثر می تواند خود کارآمدی دانشجویان در جهت اجرای عملکرد مرتبط را ارتقا دهد و روش حل مساله میانگین بالاتری را به خود اختصاص داده است. مزایای این روش این می باشد که روش حل مساله در بهبود خود کارآمدی دانشجویان موثر میباشد. در نتیجه دانشجویانی که خود کارآمدی بیشتری دارند تمایل، سعی و کوشش بیشتری را در انجام تکلیف درسی به کار می گیرند و باعث تقویت اعتماد به نفس دانشجویان می شود [13].

نتیجه گیری

استفاده از روش سخنرانی به عنوان یک روش کلاسیک و سنتی تنها زمانی موثر واقع می شود که با یکی از روشهای نوین ادغام شود و این موضوع افزایش یادگیری توسط فراگیران را به همراه دارد. با توجه به این که اساتید آموزش عالی هنوز به برخی از روشهای نوین آشنایی ندارند بهتر است در این زمینه آموزش های لازم را ببینند تا بتوانند به نتایج موفقیت آمیزی دست یابند.

¹ Problem based learning

² celetin freinet

منابع

- ۱- صفری میترا، یزدان پناه بهروز، غفاریان شیرازی حمیدرضا، یزدان پناه شهرزاد(۱۳۸۵). مقایسه تاثیر تدریس به روش سخنرانی و مباحثه بر میزان یادگیری و رضایت دانشجویان. مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی، ۶(۱)، ۵۹-۶۴.
- ۲- جعفری مهوش(۱۳۹۱). مقایسه روشهای آموزش سخنرانی و تلفیقی بر میزان یادگیری و رضایت دانشجویان پزشکی در درس بیوشیمی. مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی، ۱۲(۷)، ۴۸۸-۴۹۷.
- ۳- باغچقی نیره، کوهستانی حمیدرضا، رضایی کوروش(۱۳۸۹). مقایسه تاثیر تدریس به روش سخنرانی و بحث گروهی بر مهارت ارتباط با بیمار در دانشجویان پرستاری. مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی، ۱۰(۳)، ۲۱۱-۲۱۸.
- ۴- میسکل، هوی (۱۳۸۷). مدیریت آموزشی، تئوری، تحقیق، عمل. (ترجمه سید عباس زاده)، ارومیه. انتشارات دانشگاه ارومیه.
- ۵- قاسمیان صفایی حاجیه، فرج زادگان زیبا(۱۳۹۰). مشارکت فعال دانشجو. مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی، ۱۱(۹)، ۱۱۲۹-۱۱۳۰.
- ۶- صادق نژاد فروتنه ملیحه، باقری مریم(۱۳۹۱). مقایسه روش سخنرانی و پازل در تدریس درس فوریت های پزشکی: میزان یادگیری دانشجویان هرشبری و دیدگاه آنان نسبت به این دو روش. مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی، ۱۲(۱۰)، ۷۸۶-۷۹۵.
- ۷- احمدی طهران هدی، عابدینی زهرا، کجویی احمد، جعفر بگلو عصمت، طیبی مریم(۱۳۹۱). تاثیر تلفیق دو شیوه تدریس الگو محور و روایت گویی بر عملکرد اخلاق حرفه ای دانشجویان مامایی. مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی، ۱۲(۱۱)، ۸۲۶-۸۳۵.
- ۸- معصومی معصومه، عبادی عباس، رئیس فر افسانه، حسینی راضیه السادات، جوانیخانیان راهله(۱۳۹۱). مقایسه تاثیر آموزش به روش نقشه مفهومی و روش سخنرانی بر میزان یادگیری و یادداری دانشجویان پرستاری. مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی، ۱۲(۶)، ۴۹۸-۵۰۷.
- ۹- احمدی طهران هدی، عابدینی زهرا، کجویی احمد، خرمی راد اشرف، طیبی مریم(۱۳۹۱). مقایسه دو روش آموزش سخنرانی و ترسیم نقشه مفهومی بر میزان یادگیری و رضایت دانشجویان. مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی، ۱۲(۶)، ۴۳۰-۴۳۸.
- ۱۰- بقایی رحیم، رسولی داود، رحمانی علیرضا، محمدپور یوسف، جعفری زاده حسین(۱۳۹۱). تاثیر آموزش متنی بر وب در یادگیری دیس ریتمی های قلبی در دانشجویان پرستاری دانشگاه علوم پزشکی ارومیه. مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی، ۱۲(۴)، ۲۴۰-۲۴۸.
- ۱۱- عطایی نگار، پنجه پور مجتبی(۱۳۹۰). مقایسه روش آموزشی مساله محور با روش استاد محور در تدریس بیوشیمی متابولیسم. مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی، ۱۱(۹)، ۱۳۱۸-۱۳۲۵.
- ۱۲- نم نباتی محبوبه، فتحی آذر اسکندر، ولی زاده سوسن، تذکری زهرا(۱۳۸۹). سخنرانی یا آموزش سنجی بر حل مساله مقایسه دو روش آموزشی بر پیشرفت تحصیلی و یاد داری دانشجویان پرستاری در درس کودکان. مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی، ۱۰(۴)، ۴۸۲-۴۷۴.

اولین کنفرانس ملی مدیریت، روان شناسی و علوم رفتاری

تهران - ۲۹ مهر ۱۴۰۰

First National Conference on Management, Psychology and Behavioral Sciences

21 October 2021 | Tehran

۱۳- فشارکی محمد، اسلامی محمد، مقمیان مریم، آذر برزین مهرداد(۱۳۸۹). تاثیر تدریس به روش سخنرانی و سخنرانی همراه با یادگیری مبتنی بر مساله بر خودکارآمدی دانشجویان پرستاری دانشگاه آزاد نجف آباد. مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی، ۱۰(۳)، ۲۶۸-۲۶۲.